

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

3.1. รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเพื่อหาแนวทางการอนุรักษ์ชุมชนและสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมกรณีศึกษาชุมชนริมแม่น้ำกก จังหวัดเชียงรายโดยเป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) และการวิจัยเชิงค้นพบ (Explanatory Research) ซึ่งจะกล่าวถึงปัจจัยและเงื่อนไขต่างๆที่มีผลกระทบและการเปลี่ยนแปลง ด้านสภาพทางกายภาพของชุมชน รวมทั้งองค์ประกอบและความสัมพันธ์ในบริบทต่างๆ

3.2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2.1. ประชากร (Population)

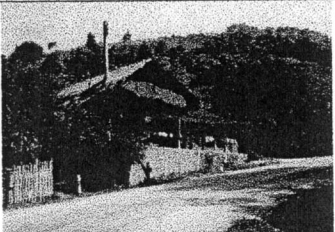
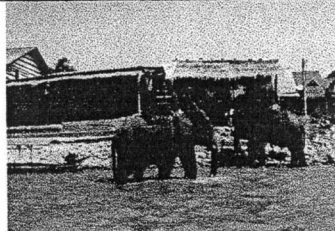
ประชากรของงานวิจัยเรื่องนี้ประกอบด้วยชุมชนริมแม่น้ำกกจาก ท่าตอน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่ ถึงสะพานแม่ฟ้าหลวง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จำนวน 8 ชุมชน คือ บ้านแม่สลัก (เขตแดนเชียงใหม่-เชียงราย) บ้านใหม่ (หมู่บ้านไทยใหญ่) บ้านเมืองงาม (หมู่บ้านกะเหรี่ยง) บ้านผาใต้ (หมู่บ้านมูเซอ) บ้านจะคือ (หมู่บ้านมูเซอ) บ้านผามูบใหม่ (หมู่บ้านมูเซอใหม่) โป่งน้ำร้อนห้วยหมากเลี่ยม บ้านกะเหรี่ยงรวมมิตร (หมู่บ้านกะเหรี่ยง)

โดยผู้วิจัยได้เลือกชุมชนที่ศึกษา แบบเจาะจง (Purposive Sampling)โดยมีเงื่อนไขคือเป็นหมู่บ้านหรือชุมชนขนาดใหญ่ มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์รวมทั้งวัฒนธรรมและวิถีชีวิตประกอบด้วย บ้านจะคือ ตำบลห้วยชมภู บ้านรวมมิตร ตำบลแม่ยาว และบ้านแม่สลัก ตำบลห้วยชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

3.2.2. กลุ่มตัวอย่าง (Sampling)

การกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา จากชุมชนทั้ง 3 ชุมชน ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง ครัวเรือนอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 3.1 แสดงกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

ชุมชน		กลุ่มชาติพันธุ์หลัก	จำนวนครัวเรือน	จำนวนครัวเรือนตัวอย่าง
	บ้านแม่สลัก	ชนเผ่าจีนฮ่อ อาข่า เย้า	98	22
	บ้านจะคือ	ชนเผ่าลาหู่ มูเซอ	188	61
	บ้านรวมมิตร	ชนเผ่ากะเหรี่ยง	133	42

3.3 ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาแบบทฤษฎีจากเอกสาร ตำราและการสำรวจภาคสนาม และการสัมภาษณ์เพื่อสรุปและเสนอแนะตามขั้นตอน

ขั้นตอนและวิธีการรวบรวมข้อมูล

ศึกษาเนื้อหาที่ครอบคลุมประเด็นหลักของงานวิจัย ที่เกิดจากการสังเคราะห์กรอบแนวคิด การวิจัยที่มุ่งศึกษาในองค์ประกอบหลัก ทางด้านสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม วิถีชีวิตและลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพของชุมชนซึ่งมีบริบทที่แตกต่างกันในแต่ละชุมชน รวมถึง

ผลกระทบและความเปลี่ยนแปลง เพื่อ การวิเคราะห์และสรุปความเชื่อมโยงในด้านเพื่อส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์อย่างเป็นรูปธรรม ในเนื้อหาดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3.2 แสดงรายละเอียดและขอบเขตของเนื้อหา

รายละเอียดตามกรอบแนวความคิดในการวิจัย				
เนื้อหา		รายละเอียด		
สภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม	สภาพกายภาพของชุมชน	ที่ตั้งและอาณาเขต		
		ลักษณะทางกายภาพของชุมชน		
		ลักษณะของเรือน		
		ทรัพยากรทางธรรมชาติ		
	ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและแม่น้ำ	กลุ่มชาติพันธุ์		
		การตั้งถิ่นฐาน		
		การดำรงชีวิต		
		การคมนาคม		
	องค์ประกอบและความสัมพันธ์	วิถีชีวิต	อาชีพและความเป็นอยู่	
			โครงสร้างสังคมและชุมชน	
		คติความเชื่อ ประเพณี และ พิธีกรรม	ความเชื่อ ประเพณีเกี่ยวกับศาสนา	
			ความเชื่อ ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต	
ความเชื่อ ประเพณีเกี่ยวกับอาชีพ				
ผลกระทบและความเปลี่ยนแปลง		ด้านวัฒนธรรมของชุมชน		
		ด้านสังคมและสภาพเศรษฐกิจ		
		ด้านการดำรงชีพและวิถีชีวิต		
แนวทางการอนุรักษ์		การอนุรักษ์ระบบนิเวศและสภาพแวดล้อม		
		การอนุรักษ์ลักษณะของเรือนและสิ่งปลูกสร้าง		
		การอนุรักษ์ตามข้อกำหนด และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง		

3.4. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยแบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์

3.4.1 แบบสังเกต ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant) โดยผ่าน

กระบวนการสังเกต การซักถามและการจดบันทึก โดยแบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม

3.4.2 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview)

โดยการกำหนดประเด็นไว้อย่างกว้างๆ ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านต่างๆโดยรวมจากผู้รู้หรือผู้นำชุมชน รวมทั้งรวบรวมข้อมูลจากครัวเรือนตัวอย่าง

3.5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีการดำเนินการ 2 ลักษณะดังนี้

- การเก็บข้อมูลปฐมภูมิ
- การเก็บข้อมูลทุติยภูมิ

3.5.1 การเก็บข้อมูลปฐมภูมิ ผู้วิจัยจะทำการสำรวจพื้นที่เบื้องต้น จากการสำรวจภาคสนาม (Field Work) และจากแผนที่และภาพถ่ายทางอากาศ ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่โดยรอบ รวมถึงเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยสร้างจากกรอบแนวคิด เพื่อให้ทราบถึง วิถีชีวิต คติความเชื่อ รวมทั้งประเพณีพิธีกรรมต่างๆ รวมทั้งเก็บข้อมูลจากแบบสังเกต เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลทางกายภาพ ลักษณะและรูปแบบของที่อยู่อาศัยเพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์

3.5.2 การเก็บข้อมูลทุติยภูมิ ผู้วิจัยจะทำการเก็บและสังเคราะห์ข้อมูลจาก เอกสาร หนังสือ ตำรา และจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการสังเกตโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ซึ่งเป็นลักษณะเชิงบรรยายดังนี้

3.6.1 สังเคราะห์และสรุปความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมและบริบททางวัฒนธรรมของแต่ละชุมชน

3.6.2 สรุปให้เห็นความเชื่อมโยงของสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมของแต่ละชาติพันธุ์ชนเผ่า